

Cuprins

Cuvânt-înainte	XVII
Abrevieri	XIX
Lista surselor frecvent citate	XXI
Titlul I. Aspecte introductive privind răspunderea penală a persoanei juridice	1
Capitolul I. Argumente privind recunoașterea răspunderii penale a persoanei juridice.....	4
Secțiunea 1. Argumente juridice privind răspunderea penală a persoanei juridice.....	4
§1. (In)existența unei voințe proprii	4
§2. Principiul specialității capacității de folosință.....	7
§3. Imposibilitatea aplicării unor pedepse persoanelor juridice	8
§4. Principiul personalității pedepselor	9
Secțiunea a 2-a. Argumente de oportunitate	11
§1. Necesitatea concilierii cu principiul suveranității	12
§2. Contextul economic și social.....	12
§3. Solvabilitatea ridicată a persoanei juridice.....	13
§4. Legătura cu dreptul administrativ.....	13
§5. Necesitatea prevenirii infracțiunilor	13
§6. Necesitatea curățirii mediului de afaceri de unele persoane juridice care comit infracțiuni	14
Capitolul II. Modalitatea de abordare a problemei răspunderii penale a persoanei juridice.....	16
Secțiunea 1. Importanța discuției privind răspunderea penală a persoanei juridice.....	16
Secțiunea a 2-a. Metode de cercetare. Surse.....	20
Titlul II. Istoric privind răspunderea penală a persoanei juridice.....	23
Capitolul I. Evoluția răspunderii penale a persoanei juridice în alte sisteme de drept	24
Secțiunea 1. Scurt istoric al consacării răspunderii penale a persoanei juridice în dreptul comparat și internațional.....	24
§1. Antichitatea	24
§2. De la Evul mediu la epoca modernă.....	25
§3. Instrumente internaționale recente	25
§4. Situația actuală a legislațiilor altor țări.....	31
Secțiunea a 2-a. Studiu de caz. Istoric al consacării răspunderii penale a persoanei juridice în Franța	32

Capitolul II. Evoluția răspunderii penale a persoanei juridice în România.....	37
Secțiunea 1. Codul penal Carol al II-lea	37
Secțiunea a 2-a. Codul penal din 1969.....	38
Secțiunea a 3-a. Primii pași către o veritabilă răspundere penală a persoanei juridice	39
Secțiunea a 4-a. Codul penal din 2004.....	41
Secțiunea a 5-a. Legea nr. 278/2006.....	41
Secțiunea a 6-a. Codul penal din 2009.....	43
Titlul III. Entitățile care pot răspunde penal	45
Capitolul I. Răspunderea penală a persoanelor juridice de drept privat.....	46
Secțiunea 1. Entitățile lipsite de personalitate juridică	48
§1. Argumente privind răspunderea penală a entităților fără personalitate juridică.....	49
§2. Soluția existentă în dreptul român.....	54
Secțiunea a 2-a. Persoanele juridice în formare	60
§1. Argumente referitoare la răspunderea penală a persoanelor juridice în curs de constituire	60
§2. Soluția existentă în dreptul român.....	62
Secțiunea a 3-a. Persoanele juridice constituite	62
§1. Categoriile de persoane juridice de drept privat care răspund penal.....	63
§2. Răspunderea persoanelor juridice străine potrivit dreptului român	73
Secțiunea a 4-a. Persoanele juridice în reorganizare.....	75
§1. Modalitățile de reorganizare a persoanei juridice.....	75
§2. Aspecte de drept comparat și internațional	76
§3. Soluția existentă în dreptul român.....	81
Secțiunea a 5-a. Persoanele juridice în lichidare.....	84
Secțiunea a 6-a. Radierea persoanei juridice	84
Capitolul II. Răspunderea penală a persoanelor juridice de drept public....	88
Secțiunea 1. Răspunderea penală a statului	90
§1. Soluția existentă în dreptul român.....	90
§2. Imunitatea penală a statului. Justificare. Contraargumente.....	91
Secțiunea a 2-a. Autoritățile publice.....	95
§1. Categoriile de autorități publice excluse de la răspunderea penală....	95
§2. Justificarea imunității penale a autorităților publice.....	103
Secțiunea a 3-a. Răspunderea penală a instituțiilor publice	104
§1. Categoriile de instituții publice	104
§2. Oscilațiile legiuitorului român privind răspunderea penală a instituțiilor publice	114
§3. Jurisprudență privind răspunderea penală a instituțiilor publice ...	116
§4. Răspunderea penală a instituțiilor publice în dreptul comparat și în dreptul internațional	121
Secțiunea a 4-a. Alte categorii de persoane juridice de drept public	125

Titlul IV. Infrațiunile care pot fi reținute în sarcina unei persoane juridice.....	131
Capitolul I. Diferite sisteme de stabilire a infracțiunilor care pot fi reținute în sarcina persoanei juridice.....	132
Secțiunea 1. Principiul specialității răspunderii penale a persoanei juridice.....	132
Secțiunea a 2-a. Răspunderea penală generală a persoanei juridice	137
Capitolul II. Aplicarea răspunderii penale generale în practica judiciară din România	143
Secțiunea 1. Date statistice privind infracțiunile reținute în sarcina persoanelor juridice	143
Secțiunea a 2-a. Infracțiuni cu subiect activ calificat.....	147
§1. Rudenie	147
§2. Sex.....	148
§3. Vârstă	148
§4. Cetățenie.....	149
§5. Profesie sau funcție	149
§6. Calități în cadrul unui proces.....	153
§7. Noțiunea de „persoană”	153
Secțiunea a 3-a. Orientări jurisprudențiale privind infracțiunile reținute în sarcina persoanelor juridice.....	154
§1. Infracțiuni contra persoanei.....	155
§2. Infracțiuni contra patrimoniului	166
§3. Infracțiuni contra înfăptuirii justiției	172
§4. Infracțiuni de corupție și de serviciu	173
§5. Infracțiuni de fals	181
§6. Infracțiuni privind securitatea și sănătatea în muncă.....	184
§7. Infracțiuni contra sănătății publice	190
§8. Constituirea unui grup infracțional organizat.....	190
§9. Infracțiuni de evaziune fiscală.....	193
§10. Spălarea banilor.....	201
§11. Infracțiuni privind dreptul de autor	204
§12. Infracțiuni prevăzute de Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice	207
§13. Infracțiuni prevăzute de Legea cecului nr. 59/1934	210
§14. Infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene.....	211
§15. Traficul de droguri	214
§16. Alte infracțiuni	215
Titlul V. Intervenția unei persoane fizice în comiterea faptei, condiție pentru angajarea răspunderii penale a persoanei juridice?	223
Capitolul I. Persoanele fizice care pot angaja penal persoana juridică.....	225
Secțiunea 1. Diferitele modele cu privire la identificarea persoanelor fizice care pot angaja penal persoana juridică	225

§1. Modelul restrictiv	225
§2. Modelul extensiv	230
§3. Modelul mixt	231
Secțiunea a 2-a. Modelul român privind persoanele fizice care pot angaja răspunderea persoanei juridice	233
§1. Istoric. Concepția Legii nr. 301/2004.....	233
§2. Modelul prevăzut de Codul penal din 1969	235
§3. Modelul prevăzut de Codul penal în vigoare	236
§4. Interpretarea practicii judiciare privind modelul reținut de legiuitor.....	237
Capitolul II. Consecința angajării răspunderii penale a persoanei juridice asupra răspunderii penale a persoanei fizice	247
Secțiunea 1. O concepție minoritară: imposibilitatea cumulului răspunderii penale a persoanei fizice și a persoanei juridice	247
Secțiunea a 2-a. Încercări de atenuare a imposibilității cumulului celor două răspunderi penale	248
Secțiunea a 3-a. Soluția majoritară: admisibilitatea cumulului răspunderii penale a persoanei fizice și a celei a persoanei juridice.....	249
§1. Soluția legiuitorului român. Concepția practicii judiciare privind cumulul.....	249
§2. Privire comparativă	251
§3. Posibilitatea reținerii participației penale pentru persoana juridică și persoana fizică agent al infracțiunii	253
Capitolul III. Consecința angajării răspunderii persoanei fizice asupra persoanei juridice	255
Titlul VI. Conținutul constitutiv al infracțiunii în cazul faptelor comise de persoanele juridice.....	259
Capitolul I. Elementul material al infracțiunilor săvârșite de persoana juridică	260
Secțiunea 1. Soluțiile existente în dreptul comparat cu privire la cerințele atașate elementului material al infracțiunilor săvârșite de persoana juridică	261
§1. Legislații care prevăd condiții privind elementul material reținut în sarcina persoanei juridice	261
§2. Legislații care nu prevăd condiții privind elementul material reținut în sarcina persoanei juridice	263
Secțiunea a 2-a. Concepția legiuitorului român în legătură cu cerințele esențiale atașate elementului material.....	263
§1. Săvârșirea infracțiunii în realizarea obiectului de activitate al persoanei juridice	263
§2. Săvârșirea infracțiunii în interesul persoanei juridice	266
§3. Săvârșirea infracțiunii în numele persoanei juridice	268

Capitolul II. Elementul subiectiv al infracțiunilor săvârșite de persoana juridică.....	272
Secțiunea 1. Diferite modele de răspundere.....	273
§1. Răspunderea penală obiectivă	273
§2. Răspunderea penală indirectă	274
§3. Răspundere penală directă.....	279
§4. Răspundere penală mixtă.....	282
Secțiunea a 2-a. Modelul român privind vinovăția persoanei juridice.....	282
§1. Răspunderea penală indirectă prevăzută de Legea nr. 301/2004	283
§2. Răspunderea penală directă prevăzută de Codul penal din 1969	283
§3. Răspunderea penală directă prevăzută de Codul penal în vigoare	284
§4. Interpretarea practicii judiciare cu privire la modelul de vinovăție reținut de legiuitor	287
§5. Discuții privind tipul de răspundere penală prevăzută de art. 151 C.pen.	295
 Titlul VII. Cauze justificative și de neimputabilitate în materia persoanei juridice	 299
Capitolul I. Cauzele justificative.....	301
Secțiunea 1. Cauze justificative generale.....	301
§1. Legitima apărare.....	301
§2. Starea de necesitate	302
§3. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații	303
§4. Consimțământul persoanei vătămate.....	305
Secțiunea a 2-a. Cauze justificative speciale	306
§1. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de întrerupere a cursului sarcinii.....	307
§2. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de vătămare a fătului.....	308
§3. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de lăsare fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate.....	308
§4. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de violare a vieții private ...	308
§5. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de influențare a declarațiilor	309
§6. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de compromitere a intereselor justiției.....	309
§7. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de folosire a funcției pentru favorizarea unor persoane.....	310
§8. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de violare a secretului corespondenței	310
§9. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de părăsire a locului accidentului	311
Capitolul II. Cauzele de neimputabilitate	312
Secțiunea 1. Cauze generale de neimputabilitate	313
§1. Constrângerea fizică.....	313
§2. Constrângerea morală.....	314

§3. Excesul neimputabil	314
§4. Eroarea	315
§5. Cazul fortuit.....	315
Secțiunea a 2-a. Cauze speciale de neimputabilitate.....	316
Capitolul III. Consecința reținerii cauzelor justificative și de neimputabilitate în sarcina persoanelor fizice cu privire la răspunderea penală a persoanei juridice	318
Secțiunea 1. Consecința reținerii cauzelor justificative cu privire la persoana fizică agent al infracțiunii	319
§1. Legitima apărare reținută cu privire la persoana fizică	319
§2. Starea de necesitate reținută cu privire la persoana fizică	319
§3. Exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații de către persoana fizică.....	320
§4. Consimțământul persoanei vătămate dat persoanei fizice	320
§5. Cauzele justificative speciale reținute cu privire la persoana fizică	321
Secțiunea a 2-a. Consecința cauzelor de neimputabilitate cu privire la persoana fizică agent al infracțiunii	321
§1. Constrângerea fizică reținută cu privire la persoana fizică.....	322
§2. Constrângerea morală reținută cu privire la persoana fizică	322
§3. Excesul neimputabil reținut cu privire la persoana fizică.....	322
§4. Minoritatea reținută cu privire la persoana fizică.....	323
§5. Iresponsabilitatea reținută cu privire la persoana fizică	324
§6. Intoxicația reținută cu privire la persoana fizică	324
§7. Eroarea reținută cu privire la persoana fizică	324
§8. Cazul fortuit reținut cu privire la persoana fizică.....	325
§9. Cauzele speciale de neimputabilitate reținute cu privire la persoana fizică.....	325
Titlul VIII. Sancțiunile prevăzute de lege pentru persoanele juridice.....	327
Capitolul I. Pedepsele aplicabile persoanelor juridice	336
Secțiunea 1. Pedepsa principală aplicabilă persoanei juridice	336
§1. Istoric. Codul penal din 1969	337
§2. Cuantumul amenzii în Codul penal în vigoare	340
§3. Punerea în executare a pedepsei amenzii	346
§4. Executarea pedepsei amenzii.....	347
§5. Amenda ca sancțiune aplicabilă persoanelor juridice în alte ramuri de drept.....	347
§6. Privire comparativă	351
Secțiunea a 2-a. Pedepsele complementare aplicabile persoanei juridice.....	353
§1. Dizolvarea persoanei juridice	354
§2. Suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice	365
§3. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice	367
§4. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice	371

§5. Plasarea sub supraveghere judiciară.....	379
§6. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare.....	381
§7. Alte posibile pedepse	385
§8. Supravegherea executării pedepselor complementare aplicate persoanelor juridice	391
Secțiunea a 3-a. Efectele fuziunii, absorbției, divizării, reducerii capitalului social, ale dizolvării sau lichidării persoanei juridice condamnate.....	393
Capitolul II. Individualizarea pedepselor aplicabile persoanei juridice	395
Secțiunea 1. Individualizarea legală a pedepselor aplicabile persoanei juridice.....	395
§1. Circumstanțele atenuante și agravante	396
§2. Stările de atenuare și de agravare a pedepsei	401
§3. Concursul între cauzele de atenuare și de agravare.....	408
Secțiunea a 2-a. Individualizarea judiciară a executării sancțiunilor aplicabile persoanei juridice	408
§1. Criteriile generale de individualizare a sancțiunilor aplicabile persoanei juridice.....	409
§2. Criterii specifice aplicabile persoanelor juridice.....	412
§3. Modalități de individualizare judiciară a pedepsei	413
Capitolul III. Măsurile de siguranță ce pot fi luate față de persoana juridică.....	417
Secțiunea 1. Măsurile de siguranță prevăzute de Codul penal român.....	417
§1. Confiscarea specială.....	418
§2. Confiscarea extinsă	421
Secțiunea a 2-a. Alte măsuri de siguranță ce pot fi aplicabile persoanelor juridice	422
§1. Confiscarea unui animal.....	422
§2. Măsuri prevăzute în Codul fiscal.....	423
Titlul IX. Cauzele care înlătură răspunderea penală, executarea pedepsei și consecințele condamnării.....	425
Capitolul I. Cauzele care înlătură răspunderea penală	426
Secțiunea 1. Cauze generale care înlătură răspunderea penală	426
§1. Amnistia	426
§2. Prescripția răspunderii penale	427
§3. Lipsa plângerii prealabile.....	430
§4. Retragerea plângerii prealabile.....	431
§5. Împăcarea	431
Secțiunea a 2-a. Cauze speciale care înlătură răspunderea penală.....	432
§1. Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului.....	432
§2. Împiedicarea săvârșirii infracțiunii.....	433
§3. Cauze care înlătură răspunderea penală prevăzute în Partea specială a Codului penal	433

Capitolul II. Cauzele care înlătură executarea pedepsei și consecințele condamnării.....	434
Secțiunea 1. Grațierea	434
Secțiunea a 2-a. Prescripția executării pedepsei	435
Secțiunea a 3-a. Reabilitarea.....	437
Secțiunea a 4-a. Cazierul persoanei juridice	439
Titlul X. Procedura tragerii la răspundere penală a persoanei juridice.	
Aspecte de drept comun.....	443
Capitolul I. Aplicabilitatea procedurii de drept comun – partea generală.....	445
Secțiunea 1. Acțiunea penală	445
Secțiunea a 2-a. Acțiunea civilă.....	446
§1. Cumulul calității de inculpat și persoană responsabilă civilmente.....	446
§2. Acțiunea civilă împotriva unei persoane juridice aflate în insolvență	450
Secțiunea a 3-a. Competența teritorială	452
Secțiunea a 4-a. Asistența juridică.....	453
Capitolul II. Aplicabilitatea procedurii de drept comun – partea specială	456
Secțiunea 1. Terminarea urmăririi penale	456
Secțiunea a 2-a. Acordul de recunoaștere a vinovăției	458
Secțiunea a 3-a. Persoana juridică în procedura de cameră preliminară.....	462
Secțiunea a 4-a. Verificările privitoare la inculpatul persoană juridică	462
Secțiunea a 5-a. Recunoașterea învinuirii	462
Secțiunea a 6-a. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate	463
Titlul XI. Reprezentarea și citarea persoanelor juridice în procesul penal.....	467
Capitolul I. Reprezentarea persoanei juridice în procesul penal.....	468
Secțiunea 1. Reprezentarea legală a persoanei juridice în procesul penal.....	468
§1. Regula: reprezentarea prin reprezentant legal	469
§2. Reprezentarea persoanei juridice față de care s-a deschis procedura insolvenței	470
Secțiunea a 2-a. Reprezentarea convențională.....	472
§1. Condițiile reprezentării convenționale	472
§2. Modalitatea de desemnare a reprezentantului convențional.....	474
§3. Avocatul ca reprezentant convențional	475
§4. Atribuțiile și răspunderea reprezentantului convențional	475
§5. Sancțiunea refuzului de a numi un mandatar	476
Secțiunea a 3-a. Reprezentarea persoanei juridice prin mandatar desemnat de organul judiciar.....	476
§1. Condițiile desemnării mandatarului de către organele penale.....	476
§2. Competența privind desemnarea mandatarului judiciar	477
§3. Persoana care poate fi mandatar judiciar.....	477
§4. Atribuțiile mandatarului judiciar	478

Capitolul II. Citarea persoanelor juridice în procesul penal.....	480
Secțiunea 1. Citarea persoanei juridice în ipoteza reprezentării legale.....	481
Secțiunea a 2-a. Citarea persoanei juridice în ipoteza reprezentării convenționale ori a reprezentării prin mandatar desemnat de organul judiciar.....	482
Titlul XII. Măsurile preventive ce pot fi luate față de persoana juridică	483
Capitolul I. Aspecte generale privind măsurile preventive	484
Secțiunea 1. Scopul măsurilor preventive.....	484
Secțiunea a 2-a. Condițiile de luare a măsurilor preventive.....	485
§1. Noțiunea de „motive temeinice”	485
§2. Necesitatea măsurilor preventive pentru buna desfășurare a procesului penal	487
§3. Momentul procesual începând cu care se pot lua măsuri preventive	487
Secțiunea a 3-a. Competența privind luarea măsurilor preventive.....	488
§1. Organele judiciare care pot lua măsurile preventive și actele prin care pot fi luate aceste măsuri.....	488
§2. Actele prin care se iau măsurile preventive.....	488
Secțiunea a 4-a. Contestația împotriva măsurilor preventive.....	489
Secțiunea a 5-a. Durata măsurilor preventive	490
§1. Durata inițială, prelungirea și menținerea măsurilor preventive.....	490
§2. Încetarea de drept a măsurilor preventive	492
§3. Revocarea măsurilor preventive	492
Secțiunea a 6-a. Asigurarea respectării măsurilor preventive. Cauțiunea	492
Secțiunea a 7-a. Raportul cu măsurile asigurătorii	494
Secțiunea a 8-a. Procedura de informare	496
§1. Informarea organelor care au autorizat înființarea și au înregistrat persoana juridică despre punerea în mișcare a acțiunii penale și trimiterea în judecată.....	496
§2. Informarea organelor care au autorizat înființarea și au înregistrat persoana juridică despre măsurile preventive	497
§3. Înscrierea provizorie în cazierul judiciar	498
§4. Comunicarea către organul judiciar a mențiunilor cu privire la persoana juridică	498
§5. Abateri judiciare.....	499
§6. Obligații în cazul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare	499
Capitolul II. Măsurile preventive privite în special.....	501
Secțiunea 1. Interdicția inițierii sau suspendarea procedurii de dizolvare sau lichidare a persoanei juridice	501
Secțiunea a 2-a. Interdicția inițierii sau suspendarea fuziunii, a divizării sau a reducerii capitalului social al persoanei juridice	509
Secțiunea a 3-a. Interzicerea unor operațiuni patrimoniale susceptibile de a antrena diminuarea semnificativă a activului patrimonial sau insolvența persoanei juridice.....	510

Secțiunea a 4-a. Interzicerea de a încheia anumite acte juridice, stabilite de organul judiciar	512
Secțiunea a 5-a. Interzicerea de a desfășura activități de natura celor cu ocazia cărora a fost comisă infracțiunea	512
Secțiunea a 6-a. Măsuri ce pot fi luate față de alte persoane	513
Titlul XIII. Măsurile asigurătorii ce pot fi luate față de persoana juridică.....	515
Capitolul I. Bunurile aparținând persoanelor juridice excluse de la măsuri asigurătorii.....	516
Secțiunea 1. Bunuri care aparțin unei instituții publice sau unei alte persoane de drept public	516
Secțiunea a 2-a. Alte bunuri exceptate de lege	517
§1. Sumele aferente plății drepturilor salariale viitoare	517
§2. Contul unic de insolvență.....	517
Capitolul II. Reguli speciale privind măsurile asigurătorii luate față de persoanele juridice în insolvență.....	519
Secțiunea 1. Măsuri asigurătorii luate față de persoanele juridice anterior deschiderii procedurii insolvenței	519
§1. Posibilitatea valorificării bunurilor	519
§2. Efectele valorificării bunurilor	522
Secțiunea a 2-a. Măsuri asigurătorii luate față de persoanele juridice ulterior deschiderii procedurii insolvenței.....	524
Titlul XIV. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materia persoanelor juridice.....	527
Capitolul I. Materia penală în cazul persoanelor juridice.....	528
Secțiunea 1. Criteriile avute în vedere pentru încadrarea în materia penală.....	528
Secțiunea a 2-a. Natura și gradul de gravitate a sancțiunii	529
Capitolul II. Garanții prevăzute în materia penală.....	533
Secțiunea 1. Garanții prevăzute de Convenție	533
§1. Garanții prevăzute de art. 6 din Convenție	533
§2. Garanții prevăzute de art. 13 din Convenție.....	541
Secțiunea a 2-a. Drepturi prevăzute de Protocoalele adiționale în materie penală.....	542
Bibliografie.....	545
I. Doctrină	545
II. Jurisprudență	566
III. Varia	580
Index	583